

*Ивана Петрова**

НЯКОИ АСПЕКТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ГАЛЕРИЯ БЕРЕС (BERÈS), ПАРИЖ, ФРАНЦИЯ

Ivana Petrova

SOME ASPECTS OF THE ACTIVITIES OF THE GALLERY BERÈS, PARIS, FRANCE

Abstract: The report examines some aspects of the activities of the Gallery Berès which is one of the most important french galleries, run by a third generation of gallerists. The gallery is located at Quai Voltaire 25 in Paris. The history of both the gallery and the Berès family, who are significant collectors and gallery owners is traced. The profile of the gallery, which specializes in two different areas: Japanese art and French painting from the 19th and 20th centuries is analyzed. The report examines some of the strategies of the gallery and in particular the participations in art fairs such as Brafa Art Fair, Tefaf, Biennale des Antiquaires and others. The report also analyzes the structure of the gallery, as well as the work of the team. The study also focuses on the role and the importance of the France's National Antique Dealers Federation, which president is Anisabelle Berès-Montanari. The issue of the necessary certificates for export and authenticity that a work of art must have, depending on its value and other legal requirements related to the gallery activity in France is also considered.

Keywords: Gallery Berès; institutional strategies; gallery activity; world art fairs; France's National Antique Dealers Federation; private collections; gallery activity; Cultural Heritage.

Докладът цели да представи някои аспекти от дейността на една галерия, недотам позната на българската публика, която играе значителна роля в галерийната дейност във Франция и в нейния културен живот. Във фокуса на изследването е профилът на галерията, която е позиционирана на пазара на изкуство, както във Франция, така и на световния пазар. Разглежда се и интернационалната дейност на галерията, както и персоналната роля на Анисабел Берес-Монтанари (Anisabelle Berès-Montanari) като президент на Националния френски синдикат на антикварите (Syndicat National des Antiquaires). Специално внимание се обръща на историята на галерията от нейното създаване, както и спецификата и историята на две изключително ценни частни колекции във Франция, тези на Хугет Берес (Huguette Berès) и Пиер Берес (Pierre Berès). Използваната литература е предимно от периодичния френски печат, както и от лични впечатления на авторката на доклада, от галерията и нейната дейност.

Галерия Берес (Galerie Berès) е ситуирана на левия бряг на река Сена, срещу музея Лувър в Париж и е основана през 1951 г. от Хугет Берес. Понастоящем галерията се управлява от дъщеря ѝ Анисабел Берес-Монтанари и от внучката ѝ Флоранс Монтанари-Берес (Florence Montanari-Berès), трето поколение галеристи.

* ivanavipetro@gmail.com

Пиер Берес, бащата на Анисабел Берес е един от легендарните търговци на книги. Имал е книжарница в Париж, а през 1937г. отваря и клон на книжарницата в Ню Йорк. След втората световна война той се сприятелява с художника Пабло Пикасо. На 3-ти декември 1947г. художникът Анри Матис открива изложба, състояща се от негови произведения от серията „Джаз“ в неговата книжарница намираща се на „14 Avenue de Friedland“, Париж, VIII район. Пиер Берес е награден с ордена на Почетния легион. През 2005 година колекцията му от книги е продадена на търг на аукционната къща Sotheby's за 35 000 000 евро.

Хугет Берес, майката на Анисабел Берес е водеща фигура на пазара на изкуството повече от петдесет години, създателка на една от най-значимите частни колекции на японско изкуство. През годините тя събира впечатляваща лична колекция от японски гравюри, рисунки, илюстрирани книги, която отразява нейната личност на колекционер. Тя подбира работите по-скоро по естетически критерий, отколкото по интелектуален. На 27-ми ноември 2002 г., аукционната къща Sotheby's продава първата част от нейната колекция за 4 296 815 евро, като най-високата цена е била 1 490 750 евро за пълната поредица печатни графики „Тридесет и шест изгледа към Фуджи“ от Кацушика Хокусай (Katsushika Hokusai). Поредицата включва неговия световноизвестен шедьовър „Голямата вълна край Канагава“. Това е единствената пълна серия печатни графики изобразяващи планината Фуджи, предлагана някога на търг. Втората част от колекцията е оценена на 2,200,000 евро като освен Кацушика Хокусай представя и Утагава Хирошиге (Utagawa Hiroshige), Китагава Утамаро (Kitagawa Utamaro), Харунобу Сузуки (Harunobu Suzuki), Тошусай Шараку (Tōshūsai Sharaku), Утагава Кунимаса (Utagawa Kunimasa) и Утагава Тойокуни (Utagawa Toyokuni).

От самото си създаване галерия Берес е специализирана в две основни направления: японско изкуство и френска живопис от 19-ти и 20-ти век. Подновявайки една традиция, датираща от времето на братята Гонкур, галерията представя тези направления в изкуството пред поколения видни колекционери, които са се превърнали във верни любители. Голям отзвук във Франция и в чужбина получава изложбата на японско изкуство, която е представена в Париж през 1981 г., а след това и в Лондон. В изложбата са представени автори като Утамаро, Хокусай, Хирошиге и Шараку.

Второто направление на галерията представя автори от 19-ти и 20-ти век, като импресионисти, пост-импресионисти, набисти и авангардисти. Галерията представя и автори като Жан Батист Камий Коро (Jean-Baptiste Camille Corot), Анри-Джоузеф Харпини (Henri-Joseph Harpignies), Йохан Йонкинд (Johan Jongkind) принадлежащи към Барбинзонската школа. Организирант се и изложби, посветени на художници като Франсиско Гоя (Francisco Goya), Едуар Мане (Édouard Manet), Албер Марке (Albert Marque), Анри дьо Тулуз-Лотрек (Henri de Toulouse-Lautrec), Пиер Бонар (Pierre Bonnard), Морис Дени (Maurice Denis), Едуар Вюяр (Édouard Vuillard) и Леон Бонвин (Léon Bonvin).

От няколко години галерията участва в международни изложения в Париж и извън Франция, като например в Biennale des Antiquaires, BRAFA Art Fair, The European Fine Art Fair (TEFAF), Salon du dessin, Tokyo International Art Fair (TIAF), Paris Biennale, the New York Salon Art & Design, Brussels Antiques & Fine Arts Fair и други.

Понастоящем подготовката и представянето на тези изложения е една от водещите дейности на галерията. Тъй като изложенията са и международни, галерията трябва да подготви множество документи, които са свързани със закона за културно наследство във Франция и износа на произведения на изкуството с такава ценност извън страната. Освен според естетическите си възгледи, галеристката подбира произведенията, които да представи на публиката на тези изложения и спрямо профила на купувачите.

В интервю за „Artfairmag“¹, Анисабел Берес споменава по какъв начин селектира произведенията, които показва на различните изложения, на които участва галерията. Тя заявява: „Аз селектирам авторите спрямо купувачите. Някои нидерландски или европейски автори за Brafa Art

¹ Interview with Anisabelle & Florence Berès – owners.2019. <https://www.artfairmag.com/galerie-beres/> 20.09.2020

Fair в Брюксел, интернационални художници за TEFAF и La Biennale Paris., (Berès, 2019)². Селектирането на произведения за изложения от такъв ранг изисква особено познаване на действащия в момента пазар на изкуството, тъй като търсенето на определени автори се променя непрекъснато, което се отразява и на цените на произведенията. Много често участниците в тези изложения, наблюдават цените на своите колеги и това също е един от факторите, по които регулират цените на произведенията си. От изключителна важност е и селекцията на видът произведения на изкуството, които се показват на тези изложения. Например, на Биеналето на антикварите (Biennale des Antiquaires), някои от галериите показват само живопис, други показват ценни мебели или бижута. Профилът на самото биенале е насочен към произведения и предмети с антикварна стойност. Понеже галерия Берес представя произведения в две направления, а именно френска живопис и японско изкуство Анисабел Берес заявява, че никога не представя едновременно японско изкуство и френска живопис, тъй като японското изкуство е много специфично и не може да бъде смесено с друго.³

Галерията притежава две изложбени пространства намиращи се на Quai Voltaire 25 и Rue de Beaune 35, като японското изкуство е представено само във втората галерия. В двете галерии се съхранява и показва живопис, графика, скулптура и керамика, като фокусът е върху изкуство между 1890-1990г. Освен набисти като Едуар Вюяр, Пиер Бонар и Морис Дени, галерията показва и художници като кубистите Пабло Пикасо (Pablo Picasso), Жорж Брак (Georges Braque), Алберт Глейз (Albert Gleizes), Леополд Сюрваж (Léopold Survage), Жак Липшиц (Jacques Lipchitz) и Огюст Хербин (Auguste Herbin), абстрактни артисти като Никола дьо Стал (Nicolas de Staël), Макс Ернст (Max Ernst) и съвременни артисти като Антоан Понсет (Antoine Poncet) и Пиер Люсиор (Pierre Lesieur). В последните години галерията започва да представя в изложбеното пространство намиращо се на Rue de Beaune 35 и съвременни художници като корейската художничка Kyung-Ae HUR.

Ролята на галериста е от изключителна важност при определяне на стратегията на галерията и избора на определен период и стил, който да предлага. „В интервю Анисабел Берес-Монтанари заявява, че няма как една галерия да се занимава с всичко, а галеристът да бъде специалист по всичко и според нея това е много лошо в този бизнес.“ (Berès, 2020)⁴ Във връзка с това, как избира накъде да продължи с профила на галерията и избора, който тя прави, тя заявява, че винаги е била привлечена от модерната живопис и скулптура и затова представя в галерията именно такива. Според нейното твърдение един частен галерист се води предимно от своите естетически възгледи, отколкото от други критерии. Тук се срещаме с една от съществените разлики между една частна и една държавна галерия, но този проблем е обект на друго изследване. В интервю Анисабел Берес заявява: „Периодът ми е от 1890 до 1990 г. Не докосвам съвременници, това е друга професия. Имаше едно или две изключения, поради приятелство. Например, наскоро имаме изложба на корейската художничка Hur.“ (Berès, 2019)⁵

На 21 ноември 2019 Анисабел Берес е избрана за срок от три години, за президент на Националния френски синдикат на антикварите (Syndicat National des Antiquaires).

За да покажем ценността на тази организация, ще разгледаме дейността на синдиката. Целта на Националния синдикат на антикварите е да защитава и популяризира професията антиквар. Той обединява близо четиристотин членове около един етичен кодекс, чийто принципи са: Автентичност – Качество – Почтеност. Синдикатът работи за да информира публичните власти за необходимостта да се запази дейността на галериите, занимаващи се с изкуство с антикварна стойност, които са основните играчи на пазара на изкуството във Франция. Търговците на антики участват в защитата на занаятчийското наследство на предците, те допринасят за културната

² Пак там.

³ **Noyant, E.** Galerie Berès. Une histoire de la peinture moderne. Paris, 2020, l'Officiel des Galeries & Musées, n. 98, p. 32. Превод на автора.

⁴ Пак там.

⁵ **Noyant, E.** Galerie Berès. Une histoire de la peinture moderne. Paris, 2020, l'Officiel des Galeries & Musées, n. 98, p. 32. Превод на автора.

слава на Франция, като същевременно допринасят за своето участие в развитието на индустриите свързани със луксозни стоки, както и с туризма. Синдикатът се бори срещу осакатяващото данъчно облагане и законодателството свързано с пазара на изкуство⁶. За да популяризира професията антиквар, националният синдикат на антикварите полага особени грижи при организирането на изложби. В продължение на почти петдесет години той организира Биеналето на антикварите (La Biennale des Antiquaires), престижно изложение, на което най-добрите професионалисти от цял свят представят своите най-ценни произведения на изкуството. Като президент на синдиката Анисабел Берес заявява, че ролята на синдиката не е свързана само с провеждането на Биеналето на антикварите, но и със защитаването на интересите на членовете пред институциите, като в ход са много дела, като например въпросът за ограничаването на пазара със слонова кост, както и някои въпроси свързани със сертификатите на произведенията, като например изискванията за годините на произведението и стойността или задълженията, наложени им от Tracfin^{7, 8}.

Един показателен пример за дейността на синдиката е спечеленото дело срещу аукционната къща Christie's, Франция, свързана с условията за правото на продажба на произведения на изкуството. Парижкият апелативен съд се произнася в полза на Syndicat National des Antiquaires в исковата си молба срещу Christie's France⁹. По време на продажбата на колекцията Saint-Laurent-Bergé, а след това и на следващите продажби, Christie's, Франция е определила в общите си условия на продажба, че размерът на правото на препродажба ще се поеме от купувача на произведението, а не от продавача. Синдикатът определя тази практика като нелоялна и незаконна и повдига дело срещу аукционната къща¹⁰. През май 2011 г. парижкият съд обявява иска за недопустим и отхвърля и останалите искания на синдиката, но след като той обжалва това решение, парижкият апелативен съд отменя първоначалното решение и обявява действието на синдиката за допустимо, като осъжда аукционната къща Christie's, Франция да заплати съдебните разноски и да заплати на синдиката сумата от 10 000 евро.

Според думите на Анисабел Берес една от стратегиите относно провеждането на следващото биенале, ще е свързано с възвръщането на определен брой чуждестранни галерии, но също така и някои френски, провинциални галерии, които според нея, често биват забравени. За цялостната визия на биеналето ще бъдат въввлечени и известни сценографи, които ще са отговорни за изграждането на визията на биеналето. Въпреки съществуващите финансовите затруднения, поради промени в правителството, те са успели да постигнат положителни резултати. Относно провеждащото се изложение в Париж, Fine Arts, което според някои специалисти е с подобен профил на Биеналето на антикварите (Biennale des Antiquettes), "Анисабел Берес заявява, че двете изложения не се допълват, а именно обратното." (Berès, 2020)¹¹ Според нея не трябва да се забравя, че биеналето на антикварите е историческо и има международна слава и следователно е в интерес на биеналето да доминира. Изложението Fine Arts, е едва на второто си издание и според нея няма да има тази международна слава. Това изложение се организира от същите хора, които организират изложението Salon Du Dessin, което според Берес функционира, защото е неподражаемо, и е специализирано в областта на рисунката. Биеналето функционира, защото има

⁶ Syndicat National des Antiquaires. Rôle. 2020. <http://www.sna-france.com/Rle-N=499ca51b-0cc5-4614-bb30-3a24f4d40bf5-L=FR.aspx20.09.2020>

⁷ Tracfin е разузнавателна служба, поставена под ръководството на Министерството на финансите. Тя допринася за развитието на здрава икономика чрез борба с тайните финансови вериги, прането на пари и финансирането на тероризма. Също така службата е отговорна за събирането, анализирането и допълването на докладите за подозрителни трансакции, за които са задължени по закон да докладват. Tracfin не е упълномощена да получава и обработва информация, предавана от физически лица.

⁸ **Noyant, E. Galerie Berès.** Une histoire de la peinture moderne. Paris, 2020, l'Officiel des Galeries & Musées, n. 98, p. 29. Превод на автора.

⁹ Syndicat National des Antiquaires. Rôle. 2020. <http://www.sna-france.com/Rle-N=499ca51b-0cc5-4614-bb30-3a24f4d40bf5-L=FR.aspx20.09.2020>

¹⁰ Пак там

¹¹ **Noyant, E. Galerie Berès.** Une histoire de la peinture moderne. Paris, 2020, l'Officiel des Galeries & Musées, n. 98, p. 32. Превод на автора.

международна слава, но не само, то функционира, защото е в сърцето на Париж и се провежда в Grand Palais. Биеналето е история. Според нея дублирането на профила на двете изложения води до вреден резултат за Париж, защото посетителите и купувачите са разделени, без да е възможно за Fine Arts да постигне такава слава¹².

Анализирайки дейността на галерията, виждаме една ясно изградена стратегия и тясна специализация. Галерията работи с екип от шест души, които са на пълен работен ден и с други специалисти, които не са на пълен работен ден. Използват електронна база данни, която съдържа информация за всяко произведение и неговия автор, както и колекцията, от която идва. Една част от произведенията, които предлага галерията са на частни колекционери, които ползват услугите на галерията като търговски посредник. Що се отнася до продажбите, движението на произведенията в галерията е голямо. Новите попълнения в колекцията на галерията стават при закупуване от големите аукционни къщи на определен тип произведения, които отговарят на профила на галерията. Изборът за това прави самата галеристка. Също така, редовно има обновяване на цените на произведенията, като се вземат под внимание промените на цените на определен автор на пазара на изкуство. В екипа има и изкуствовед, който се занимава с изследователска дейност свързана с авторите, които представя галерията. Важна част от галерията е и нейната богата библиотека с ценни издания, които включват и каталози с всички познати произведения на авторите, които представя галерията (*catalogue raisonné*). Този каталог доказва автентичността на произведенията представени в галерията.

Галерията е част от пазара на класифицирано изкуство. Под класифицирано изкуство разбираме изкуство, което има историческа стойност и е доказало се във времето като произведение с естетическа стойност. В книгата си „*Le marché de l'art. Mondialisation et nouvelles technologies.*“ френската писателка и специалист по социология на изкуството, Raymonde Moulin, дава определение на този сегмент от пазара на изкуство. Тя пише: „Под класифицирани произведения имаме предвид, по смисъла на „класически“, антични или произведения от модерното изкуство, които вече са част от историческото наследство.“ (Moulin, 2003)¹³ Този пазар на изкуство е специфичен, поради характера си и в сравнение с този на съвременно изкуство е много по-сигурен от инвестиционна гледна точка. Raymonde Moulin пише: “На пазара на класифицирано изкуство, предлагането теоретически е ограничено и естетическите ценности са обективизирани от времето и от историята. На пазара на съвременно изкуство предлагането от друга страна е потенциално безкрайно и оценката на художествената стойност е доминирана от несигурността.“¹⁴ (Moulin, 1993)

Това ограничение на предлагането, за съжаление води и до много опити за фалшифициране на произведения на изкуството. Именно затова паспортът на едно произведение е много важен във Франция, тъй като той свидетелства за историята на произведението, като културна ценност, както и сертификатът за автентичност, който се издава от специалист в определената област.

За излизане от територията на Франция, собственикът е длъжен да поиска разрешение за напускане на територията или сертификат за износ от Министерството на културата. Тези разрешения са валидни само две години. Сертификатът за износ позволява краен износ или временен износ. За произведения под сто години, трябва да бъдат подновени след двадесет години. Разрешение за износ на едно произведение се издава спрямо ценността на произведението, а тя се определя спрямо няколко категории в които попада едно произведение. Такива категории са: археологически обекти на възраст над 100 години, картини над 50 години и на стойност над 150 000 евро, скулптури над 50 години и на стойност над 50 000 евро, акварели, гваш и пастели на над 50 години и над 30 000 евро, гравюри и щампи на над 50 години и над 15 000 евро. В зависимост от характера на произведението, което ще бъде изнесено то може да попадне в 15 различни категории.

¹² Пак там.

¹³ **Moulin, R.** *Le marché de l'art. Mondialisation et nouvelles technologies.* Paris, Flammarion, coll. Champs, 2003, p.13. Превод на автора.

¹⁴ **Moulin, R.** *Le marché de l'art. La construction des valeurs artistiques.* Paris, Editions Esprit, 1993, p. 40. Превод на автора.

За напускане на митническата територия на ЕС се изискват други формалности в допълнение към сертификата, като лиценз за износ, издаден от Министерството на културата и митническа декларация. Ако произведението на изкуството се транспортира от неговия автор, не се изисква лиценз. Очаква се стоките да се върнат в рамките на три години. Окончателният износ извън Европейския съюз на произведения на изкуството, колекция или античност, над 5000 евро води до фиксиран данък в размер на 6% от трансферната цена или от митническата стойност¹⁵.

Друга дейност, която извършва галерията е да заема произведения на различни френски и чуждестранни институции за временни изложби. Много често галерията има около десет творби извън галерията, като например рисунки на Едуар Вюяр, които са предоставени за изложбата „Edouard Vuillard & Ker-Xavier Roussel“, семейни портрети на Фридрих Карл Грьогер (Friedrich Carl Gröger) на музея на Вернон. Редовно галерията предоставя картини и на музея Бонар, а на музея Д'Орсе са предоставили произведение на Едгар Дега и набистите. В Милано са заели няколко творби, включително работи на Соня Делоне (Sonia Delaunay), като част от изложба за жени художнички. В интервю галеристката заявява: „В действителност сме донякъде във всички страни. Наскоро бяхме щастливи да участваме в много красив проект: заехме керамика и рисунки на Пикасо на остров Мавриций, който организира първата си голяма изложба, посветена на Пикасо. За 2020 г. със сигурност ще им заемем Матис.“ (Anisabelle Berès, 2019)¹⁶

Представяйки и анализирайки дейността на галерия Берес можем да заключим, че пазарът на класифицирано изкуство е действащ и развиващ се, както и обвързан с държавата и има диалог между държавните институции и частните галеристи и вземането на важни решения свързани със законодателството във Франция. Пример за това е, както ролята на галеристката във Националния френски синдикат на антикварите, така и предоставянето на произведения на изкуството, които са собственост на галерията, за временни изложби. Това показва, че в частния сектор, се предлагат много ценни произведения, които биват представяни в някои държавни музеи и галерии. Галерии с такъв профил, са неразделна част от живия организъм на пазара на изкуство и действат като селекционери, разпространители, съхранители и дори изследователи на културното наследство във Франция, което определя тяхната изключителна важност.

ЛИТЕРАТУРА

Moulin, Raymonde. Le marché de l'art. La construction des valeurs artistiques. Paris, Editions Esprit, 1993, p. 40. Превод на автора.

Moulin, Raymonde. Le marché de l'art. Mondialisation et nouvelles technologies. Paris, Flammarion, coll. Champs, 2003, p.13. Превод на автора.

Noyant, Emma. Galerie Berès. Une histoire de la peinture moderne. Paris, 2020, l'Officiel des Galeries & Musées, n. 98, p. 32. Превод на автора.

L'importation et l'exportation d'œuvres d'art.2019. <https://alliancesolidaire.org/2019/02/06/limportation-et-exportation-doeuvres-dart/?fbclid=IwAR0QN-OQcEIqSwxqnxOyDj3bO-alBEjI0A-wepXpbtN80dzkcMjqs1dfs4> 20.09.2020

Interview with Anisabelle & Florence Berès – owners.2019. <https://www.artfairmag.com/galerie-beres/> 20.09.2020

Syndicat National des Antiquaires. Rôle. 2020. <http://www.sna-france.com/Rle-N=499ca51b-0cc5-4614-bb30-3a24f4d40bf5-L=FR.aspx> 20.09.2020